

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.7

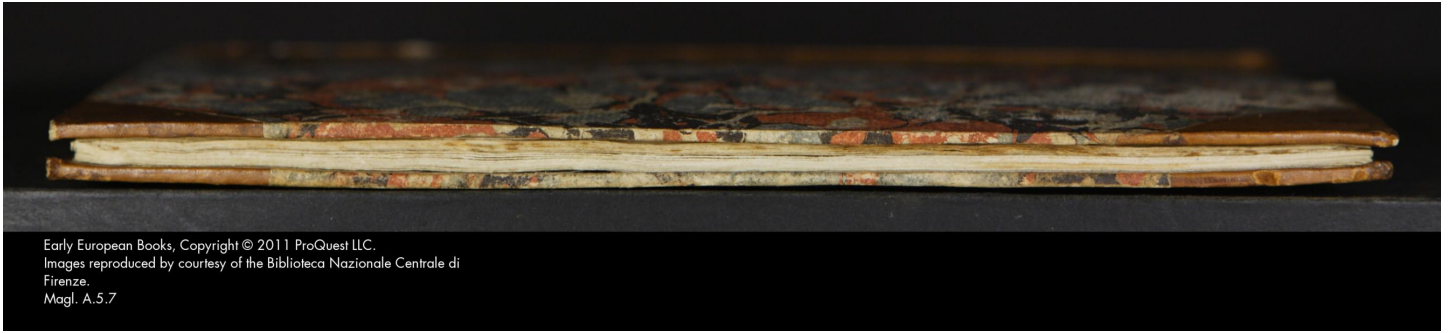

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.7

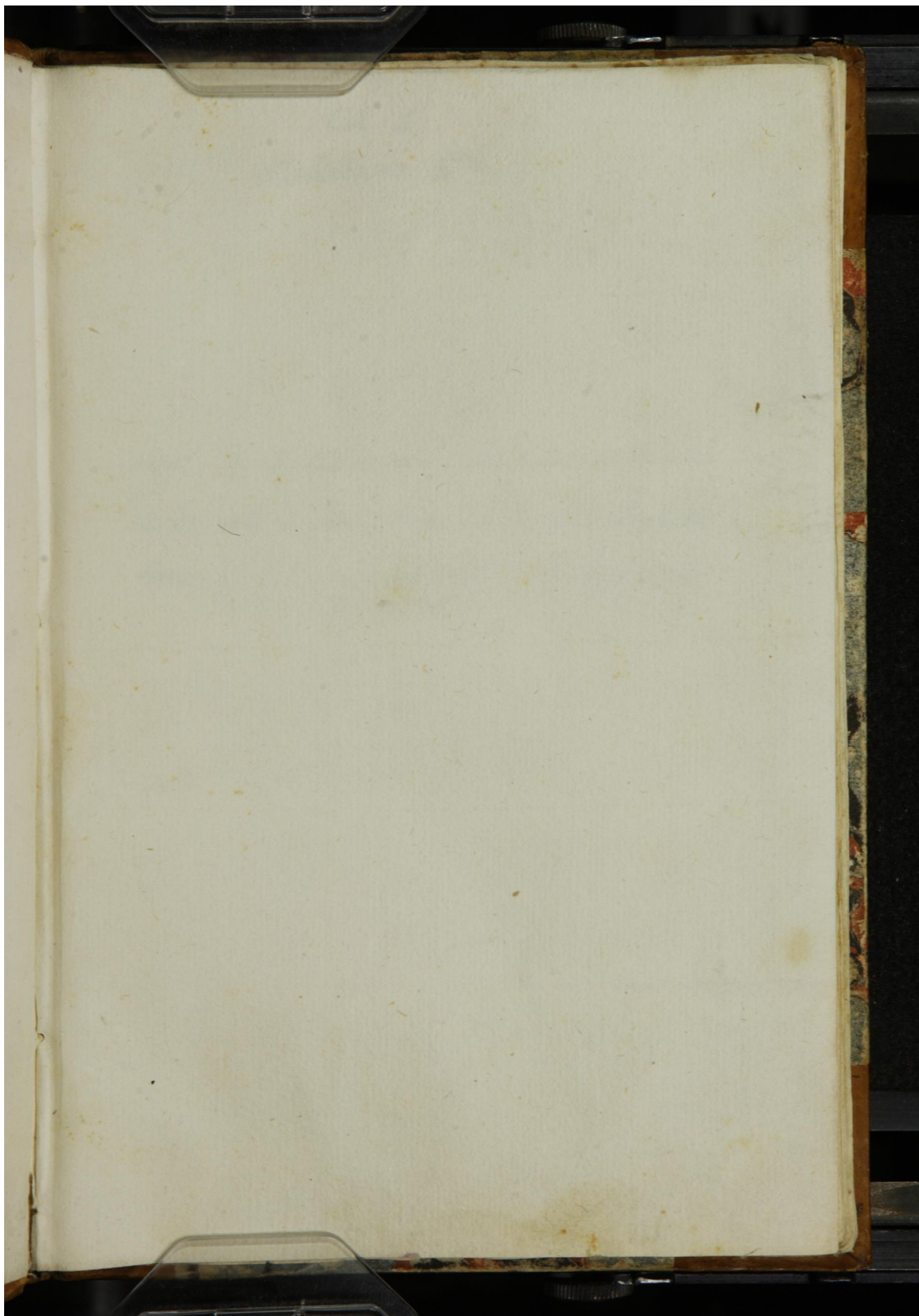

INCUNABULI

A
5
7

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

A. 5. 7

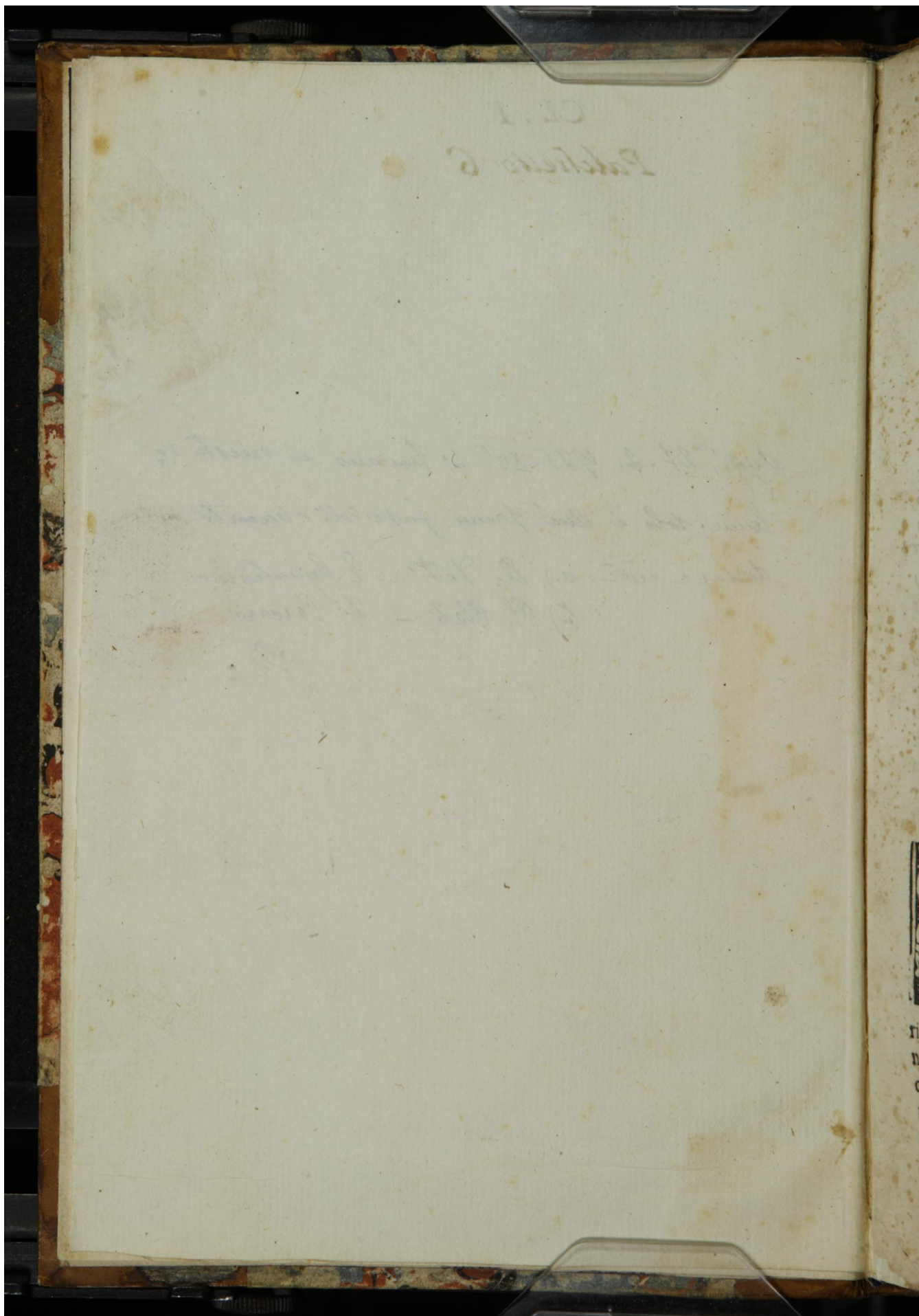

CL. I
Palchetto 6

Oggi, 27-2. 1935. XIV L. Trovavo in questo re-
gione solo i due primi fascicoli elencati nel
dorso, e cioè: a) A. Dati - E. Gaudisio.
b) Pl. Plat - De Cesare

R.

Augustini Dattiscribe senensis Elegantiolae feliciter incipiunt.

Redimus iandudum a plerisque uiris etiam disertissimis persuasi tum demum artem quempian in dicendo non nullam adipisci si ueterum atque eruditorum sectatus uestigia optima sibi quisque imitandum proposuerit. Neque enim qui diutius in Ciceronis lectione uersatus sit non esse in dicendo & ornatus & copiosus poterit. Nam & horridiora crebrius consecrati ipsi quoque aridi ieiunij & inculti fiant necesse est. Lecti tanti igitur mihi Ciceronis uolumina quem eloquentie parentem merito appellauerim pauca annotatione digna uisa sunt quibus si utemur uulgari sermonem aspernati ad eloquentem orationem proximius accedemus. Sed tamen id in primis quisque admonendus sit quod rhetor diligentissimus & insignis orator

A

Fabius Quintilianus de oratiōis ptibus dicere cōsuevit. Neque
 enī leges sunt oratoris quadā ueluti imutabili necessitate cōsti
 tute nec rogationibus ut idē dicebat. nec plebiscitis facta sunt
 ista precepta. Sed ut in statuis picturis poematis ceterisq; in ex
 ordinanda quoque uiri eloquentis oratiōe plurimū semp deco
 ris ac uenustatis habuit uarietas. Atq; quot dici solet cauendū
 tenendūq; illud est ante oīa ne ars ulla dicendi si fieri potest es
 se uideat. Hec igitur lex prima sit cōmutationis uarietatisq; ^{quod}
 auditorū aures nō difficillime iudicēt. Hoc igit factō fundamē
 to p pauca deinceps scribā amice suauissime que & si non semp
 ut plurimū tñ his rōnibus seruanda tibi erunt. Sed iā nostri in
 stituti nascet exordiū. Plerūq; n. q oratorie artis floribus ac fa
 leratis ut aiunt studēt uerbis uerbū cōtra tritam uulgatāq; grā
 maticorū cōsuetudinē quod in calce absolute oratiōis locari cō
 suevit id illi potius coaptant in initio quod oē tibi fiet manife
 stus exēplo. Scias plenā orationē cōstare tribus ptibus qd sup
 positū ut eorū ipsorū uocabulis utar. quod uerbū. quod apposi
 tum uocant. Dicunt igit grāmatici Scipio africanus deleuit car
 thaginē. ornatoris uero eloqui hoīes potius cōuerso utunt or
 dine Carthaginē. Scipio africanus deleuit illi. n. Cicero famili
 ariter utit. P. Lētulo. Hi uero. p. Lētulo. M. C. familiariter utit.
 Quibus plane exēplis patere arbitror appositū primū in orati
 one. suppositū mediū. nouissimū uero locū uerbū tenere. Sed &
 siqd p grāmaticorū more post appositū sitūz erit id initio ora
 tionis poni solet cui rei exēpla subnectā. Scipio emilian⁹ euer
 tit numantiā urbē opulētissimā hispanie. Hispanie opulentissi
 mā numantiā Scipio emelianus euertit. Nō ignoras esse multa
 genera epistolaz. Epistolaz genera esse multa nō ignoras. Ly
 curgus cōdidit scīssimas leges lacedemoniis. Lacedemoniis le
 ges scīssimas Lycurgus cōdidit Multaq; cōsimili rōe. Apposi
 tum igit plerūq; p rīcipio ponit suppositū medio fine uerbum
 ut Ariopagū. Solū salaminus prim⁹ cōstituit. Ceterū diuersis &
 ordinib⁹ & locis locāde ptes sunt p auriū iudicio qd qdē solūz
 usu cōpatur. Iā hō de aduerbiis q sunt ueluti adiectiua uerborū
 dici pōt passim ubiuis loci ponēda esse. ubi demū aptius congrue
 uisa fuerint mō in pīcipio. mō in fine. mō iter utrunq;. Qua ī
 re diligētī ē utendū cōsilio. sed ppe vbum frequētius puenistā
 reddūt oīem. ut. F. Maximus añ alios fortiter atq; animose pu

2
gnabat. C. Leli⁹ Scipiōe familiariter utebat. Clemētissim⁹ Ce-
sar humaniter ignoscebat. nunc ad reliq. Prepositiōes per pul-
chre iter substantia hanc atq3 adiectia noīa iteriatiunt. ut fere
ce ī agro ornatissimo ī loco maxias ad res hanc. ob cām iustis
de causis aliaq3 hmōi cōplura. Nec ppositiōes solū sed alia pte
rea hmōi. nunc sumem⁹ exēpla. Maxia in repu. diligētia mag-
na ī parētes pietas incredibilis in oēs ciues obseruantia. sūma ī
hospites liberalitas. Atque ēt iter duos casus pulcherrimū puta
noīatiuos duos ali bō cōtinue ponitur. Oīa reipu. iura cōstantes
militū animi īmania sceleratoꝝ hoīm flagitia. Et ecōuerso etiā
cōstituta ac transposita oīo plurimū exornat. ut hui⁹ claritudo
uiri. huius qrites auctoritas loci. Venuste ēt plerūque adiectm
nomē pcedit substantm. ut tua dignitas optia uirtus diuinū in
genium exq̄sita doctrina. Magni etenī refert quo loco queque
dictio sita sit. Qd̄ testatur Boetius ī his cōmētariis quos Aristo.
libꝝ cōscribit. ubi & Ciceronis & Virgīlii exēpla ponit. Boetii
autē ipsius hec uerba sunt. Etenī ad cōsumationē orōnis spectat
maximū differt quo uerba & noīa p̄dicatiōis sue ordīe pferun-
tur. Multum. n. īterest in eo qd̄ ait Cicero ad hanc te amentiam
natura pepit. uoluntas exercuit. fortuna fuauit. ita dixisse ut di-
ctum ē an ita. Ad hanc te amentia pepit natura. exercuit uolun-
tas fuauit fortuna. Sic. n. minor ē sentētie magnitudo minus-
que ī ea lucet id quod si sic cōponatur eminet. & sese ēt uolenti-
bus hoīm auribus animisque patefacit. Rursus cū dicit Vir. pa-
cique īponere morē potuisset seruare metū si ita dixisset. Morē
que imponere paci. sed esset debiliior sonus nec eo actu uersus
tam preclare ut nunc cōpositus duceretur quod idē non est ap̄
dialeuticos. Hec Boetius. Nunc ad reliqua.

Negatiua dictio apte in calce orationis ponitur ut pre-
stantiorem te uidi neminem. Scipione clariorem in bellicis
laudibus inuenies neminem. Tua erga me beniuolentia tuo in
me animo gratius est nihil. Qui te ardentius amet habes
neminem.

Sed possessor antequam possessio. Optimi uiri diuitie.

Prestantis uiri uirtus. Prudentissimi hominis consilium.

Quid vō pulchri⁹ quā si p gerūdīs q sic appellāt utimur ge-
rudīis nōib⁹. attritū a id Prisciani exēplū. Vei cā amādi vtutē

Veni amāde vtutis cā. Grā gerēdi bella gerēdoꝝ bella gerēdoꝝ

A ii

rum bellorū gratia. Ad amplexandā uirtutē magisquā ad amplexandū uirtutē que una preceptio optima est. crebrasq; apud Marcū Tuliū aliosq; eloquētes uiros fuit semp obseruatio. Nūc autē multa conficiā que si diligēter aduerteris. haud parū latino oratorūq; cōducentē eloquio. sed id mihi in primis aīaduerrendū uidetur ut cū tria fuerint. antecedens. cōsequēs. & eorū mediū relatiuū nomen si sit id consequēs uel homīs uel rei cuiuspiā propriū nomē tum relatiuū consequēti semp cōgruat. alioquin nō latina oratio fit. sed a doctissimorū hominū consuetudine aliena. Alias potest cum alterutro conuenire. si non consequatur. propriū nomen.

¶ Quā rem facile exēpla declarāt & priscorū auctoritates complures. M. Cicero primo tusculanorū questionū Studio sapientie. que philosophia dicit. & sexto de republica. Consilia cetūq; hominū iure sociati que ciuitates appellātur. Atq; iterū ex illis sempiternis ignibus que uos sydera & stellā nūcupatis. Salusti quoq; illud tritū est Est locus in carcere quod tullianū appellatur. innumerabilia in uetustis codicibus id genus iuenies. Nec id grāmatice artis uitiū est quod quidē ignari litterarū arbitrantur. Sed & nos adhuc aliquid exemplorū afferamus. Preclarū est opus Ciceronis. qui Cato maior dicitur. Nā quod Cato maior dicitur. nō latine pfertur. cōsimiliterque urbis uisceribus cōsulendū est qui sunt ciues. pditi uiri ex urbibus pellēdi sunt que est & ciuitatū pernities. & sentina dedecoris.

¶ Plerūq; igit relatiuū nomen cū eo concors est quod sequit illud quoq; inspectādum est. nā cū tria existent. quorū tuūz relatiuum nomē sit. frequētissime eorū duo in eiusdē casus exitu cōueniunt. Nā ut exempli causa dicā aliquid siquis hunc sermonem ptulerit. Liber in quo de uirtute agitur preclarus est rectus atq; ornatius dixerit. In quo libro de uirtute agitur preclar⁹ est concordāt nāq; eo casu ex tribus duo illa que maiori cōcinnitate iuncta sunt. Aliud iterū exemplū huic sermoni sit. Quas mihi litteras ad me iocunde fuerunt. Sermonē quē audistis nō ē meus. Quā extimas Demosthenis orationē. Eschinis est. Atq; huius sermonis crebrū inuenire poteris apud ueteres usum. M. Tullius primo de officiis. Quorū autē officiorum precepta traduntur ea quamq; pertinent ad finē bonorū. Vir. Maro in enei. de. Urbem quā statuo uestra est Terentius in Andria. post hac

quas faciet de integro cōcedias spectāde an exigende sunt nobis prius. Idē. populo ut placerent quas fecisset fabulas Idē. Quas credis esse has: nō sunt uere nuptie. Atque eiusmodi sermo plurimum exornat.

Id quoq; annotatu dignissimū ē ut cū positiua uelim⁹ augere nōia. his p ppositū accedat Cicero in epistola ad Curionem. Carus eque sis & piucundus: ac fuisti patri Idē de oratore in primo. p beati quinte illi uideri solēt. Terētius in Eunuchō. ppulchra uero dona haud nostris similitudinā pergratū ualde gratū significat: & in oratiōe lepide psonat. At suplatiuis multo lōge & quā aduerbia pponimus idq; sepe numero ppulchrū uideri solet ut lōge amantissimus nostri. Multo oīm fortunatissimus & ago tibi quam maximas gratias.

Compatiuis uero uel multo uel longe pponi solet ut iustitia multo preest ceteris uirtutibus: & Socrates longe alij philosophis sapiētior illud nequaquā omiserimus. Cū. n. nōia quepiā sunt pfecta a grecis terne flexionis: & obliquos casus habētia q rectū superēt. Latini oratores frequētissime casibus illoz qbus dā imutatis fingūt aliaq; declinationū nōia & genus seruant. qualia poematū enthimicinatū. delphinus. elephātus: & lampada existūt qui a plerisq; tertia fixione proferunt poema. enthimema. delphin. elephas. lāpas. Hanc tu obseruantia diligenter cōmenda memorie.

Cū autē uolum⁹ oñdere aliquid nobis iocundū. honestū. utile esse. tū datiuus cū uerbo utimur sum es est. substantiuoz quoz illa adiectiua sunt. nā ne ab exēplis discedam quid aliud significat. hec res mihi iocūditati est q̄ hec res est mihi iocunda. Idēq; ipm. Tue mihi littere fuerunt gaudio quod ē ad gaudiū: ul' gaudiū mihi attulerunt. Leges dignitati sunt reipu. Preclara urbis edificia ciuibus decori sunt. i. dec⁹ pariunt ciuibus. Vitia decori sunt hoībus. i. dedec⁹ pariūt hoībus deq; ceteris cōsili rōne.

Verbū afficio pulchz est & late patet. nā afficio te uoluptare idē est quod tibi assero uoluptatē. afficio te honore idē est q; facio tibi honorē & honoro te. probb laudibus. i. te laudo. afficio te probb. i. uitupero. afficio te cōmodis. i. tibi cōmoda facio. afficio cadauera sepultura. i. cadauera sepelio. afficio inimicos iniuria. idē ē quod facio iniuriā inimicis. Atq; similr afficior dolore. idē ē qd doleo. afficior gaudio. idē ē quod gaudio. afficior

A iii

uerecundia. idē est quod uerecundor: latissimaque est hui⁹ uer-
bi usurpatio. Nec tñ latet me affigē significare disponē. Hinc
est Plinii illud: uiuā magis uox afficit. Neque. n. sine optimis
causis tā lata tanque diffusa sit huius uerbi significatio: sed de
hoc satis. Nō est at ignoranduz quod si duo aut plura duobus.
quod per raro usu euenit. se illa pariter se habuerint. utrique tu⁹
dictionē preponimus quod liqueat exemplo. Par est in. C. Le-
lio doctrina & uirtus quantaq⁹ est eius uiri probitas tanta quo-
que est rerum sciētia. Tunc splēdide ac recte dixerim. C. Lelius
uir tum doctus tum probus. Itidē que magna ē in. C. Lelio uir-
tus. tum ē doctrina rerū. C. Lelius plurimū: tum laude: tum re-
rum scientia ualet. Themistocles tum cōsilio pollet in urbanis re-
bus: tum in bellicis negociis uiribus atque animi magnitudine
floret. Sic enī tñ ostendi esse in rebus urbanis cōsiliū quantā in
bellicis magnitudinē animi quod tum geminatū positum est.
Sed eandē quoque uim habet geminata & iunctiua. Virgi. in
eneide. Eneas est & terris iactatus & alto. Idē profecto signifi-
cat. Eneas tū pelagi: tum terra tū labores pessus ē. Africanus
itē singularis & uir impator. Idē sibi uult. & Africanus magn⁹
exitit: tū uir tum impator. Quod si duo cōtra nequaquā pari sunt
sed alter⁹ minus cōplectit. alter⁹ uero magis: ita efficiendū ē ut
quod leuius existat collocem⁹ prius atq⁹ ei cū dictionē prepo-
namus quod at graui⁹ ualidusq⁹. id posterius positū tu⁹ dictio
pcedit quod patefaciem⁹ exēplis. C. Leli⁹ amat Scipionē ppter
rea qđ cū doctū cognouit hoīez: & insup uir⁹ optimū: quod po-
stremū ad amiorē uehemēter ipellit: quare ita ē oratio instituen-
da. C. Leli⁹ amat Scipionē cū ob doctrinā eius: tū ppter uirtu-
tem. Ita uirtus in hac beniuolētia plus momēti habet. quā do-
ctrina atque si uita dixerim cum oēs fortunati sunt qui bene ut-
uunt: tum p beati quia oīa deserunt & uirtutē solā cōplectunt.
Nos nanque posteriores multo esse beatiores constat: si quis su-
perius modo allatā preceptionē intellexerit. Hoc. M. Cicero in
primis frequenter usurpat. Ex quo illud cum omnibus consulē
dum est: tum his maxime: qui armis depositis ad impatoriam
fidē cōfugiunt. Significat enī cōfugientibus ad impatores: & se
se dedētib⁹ multo magis consulendū esse: atque in Catone ma-
iore mirati sese aiebat Sceuola. M. Catonis cum ceterar⁹ rerum
perfectā sapientiam: tum quod nunquā illi fuerit senectus gra-

tu
tu

polleo
floro

et
et

cū
tū

uis. Sed hac de re satis. Iam uero explicandum est qua ratione
 quempiã personam aut laudari aut uituperari oporteat: quod
 ad decorem sermonis pertineat. Nam id trifariã posse fieri cõ/
 perimus ex monumentis litterarũ. Si ergo uelim ostẽdere Mar/
 cum Catonẽ habere magnam uirtutẽ cum uerbo sum es est: ita
 cõmodissime fiet. M. Cato uir est magne uirtutis. M. Cato uir ẽ
 magna uirtute. Marcus Cato uir est magnus uirtute Plato phi/
 losophus fuit prestans ingenio: uel prestantis ingenii: uel prestã/
 ti ingenio. Mulier est clara moribus: clarorum morum: claris
 moribus. Vir egregius laude: egregie laudis & egregia laude.
 Sed illud prius magis poetarum est: postremum uero splendi/
 dum ac perpolitum. Aristoteles scientie copia philosophus ex/
 quisita doctrina: uir acerrimo ingenio: quod quidẽ ut disertissi/
 mus. Priscianus inquit significat Aristotelẽ habere scientie co/
 piam & qui habeat exquisitã doctrinã ceteraq; consimili ratio/
 ne: quod quidẽ Au. Gelius sentire uidetur in noctibus atticis.
 Est. i. uelit defectio quedam: sed ea trita usurpataque ab eloquẽ/
 tissimis uiris & clarissimis oratoribus qua & nobis quoque utẽ/
 dum est. At qui participioꝝ tum accusatiui casus sepe: tum abla/
 tiui locũ tenet infinitiui uerbi. Hinc illud Salustianũ. Nã & pri/
 usquã incipias cõsulto: & ibi cõsulueris mature facto opus est.
 Et Terentiana Misis Glyceriũ alloquẽs amicã Pamphili. Vbi/
 erit inuentũ inquit tibi curabo: & mecũ adductũ. Iam iã inquit
 inuentum curabo: & adductũ tuum Pãphiluz oĩa nanque illa cõ/
 sulto facto inuentum adductum. cõsulere facere inuenire adduce/
 re designant. Vex frequenter oñonibus his oratores ablatiuoꝝ
 casuuz utunt̃ accusatiuoꝝ praro. Et qm̃ de noĩe: quod est op⁹ at
 tulimus mentionẽ intelligendũ est. Opus est mihi hac re signi/
 ficat me agere hac re: sed id uariis casibus iungi solet. Nam etiã
 opus est mihi tua opera nominatiui casus: & tunc ope: & tuam
 operam: & tua opera dicimus: sed hoc postremuz ornatus est &
 totum oratorium: & ceteris rationibus poete potius historici/
 que utuntur. Nos autem quedam precipimus ut cognosca/
 mus a ueteribus usurpata. Iisdem que utamur quedam uero ut
 cognoscamus solum. Nam opus est mihi hanc rem nunquam
 orator dicat.
Quid illud nōne pulcherrimũ ẽ: ut cuz duo noĩa alteriũ adie/
 tiuuz. substantiã altere eisdem casus exitu proferri debeant: ut

A iiii

multũ plurimũ satis parũ cũ q̃to

sepe creberrimeque quodammodo tertiā adiectiui noīis uocem q̄
 est neutra ī uim substantiua trāfferamus. & substantiū id pri⁹ ge
 nitiuo casu locemus qđ ut frequēs ē eruditīs ac disertis uiris ita
 quoq; erit exēplo manifestū. Nā cū multā uirtutē dicturus sum
 si multū uirtutis loco eius oratiōis posuero. multo ptulerim ue
 nustius. multū. n. pecunie significat multā pecuniā. plurimū ui
 riū plurimas uires. Quid animi q̄s animus. quid rei q̄ res. quid
 cause. q̄ causa alia q̄ itē pmulta sed aīaduertendū est. nā si gtūs
 ille casus fuerit singularis totā itē orationē singulariter expo
 nere debemus si pluralis pluraliter. Namq; exēpli causa multū
 pecunie. multā pecuniā significat singulari numero. At cōtra:
 multū pecuniarū significat multas pecunias. Silīsq; est aliorū ra
 tio: ut multū roboris singularē. plurimū uiriū at pluralē quoq;
 hz significationē. Et aduerbia quoq; noīa uim eandē retinent p̄
 fertim uero duo hec. par & satis. Nā par sapientie est pua sapi
 entia satis uiriū sufficientes uires & nihil quoq; siue nomē siue
 aduerbiū sit in eandē sepe obseruantia cadit. Hec igit̄ haften⁹.
¶ Qm̄ at singula hec fere inuestigamus id quoq; dignū cogniti
 one est: ut cū duo meminerimus substantiua nomīa quorū utriq;
 idē epitheton adiiciendū sit: ut adiectm̄ ipsum primo colloce
 mus cū sequētibus substantis uel tū geminatū uel duplicatū & p̄
 ponamus. exēpli causa afferuntur Ciceronis uerba. Affricanus
 singularis & uir & Impator. quod est Affrican⁹ singularis uir
 & singularis impator. Propter magnā & doctoris auctoritate
 & urbis quod est ppter auctoritatē magnā urbis: & ppter aucto
 ritatē doctoris. pclarus & miles & ciuis illustris tū uir tū philo
 sophus Optimus tū patrie defensor tū gubernator. Iustus & rex
 & iudex. Cōsimilia q̄ eo mō se hñt. Sed & sepe numero cōtra eo
 dē ordine uni substantio pposito duo adiectiua aut plura dese
 runt exēpla sunt q̄ nunc cōstituā. Vir tum bon. tuus m̄ etiā tem
 perans. Impator & calidus & fortis. Iudex & integer & solers.
 Omamenta ciuitatis tū multa tū preclara. Alia tuipse cōiecta.
 Nonnunquā & duo substantia ita se hñt. uim alterū uim suam
 ubiq; cōseruet ac tueatur. alterū quasi quendā obtineat adiectiui
 noīis locū: & eius fungatur officio. Quale est Virgilianū illud
 in primo eneid. Molēq; & mōtes insup altos imposuit. ac si di
 cat molestos mōtes imposuit. Cauendū est ne ab honestate natu
 raq; discedamus. p̄ inde ac si dixerit a naturali honestate disce

5
damus. Sat hec sunt tibi nota: sed ne quasi historiā texens dicē-
dorum seriem nectam ita queq; patefecerim: ut sese mihi forte
quadam obtulerunt.

Ceterū nō ignoras: ut ipse arbitror. extrema supina plerunq;
ornate ac puenuste significare gerūdia accusatiui casus adiectio
ne pposita ut res difficilis creditu. i. ad credendū mirabilis uisu
ad uidendū iocunda: auditu ad audiendū suauis: gustu ad gustā
dū p multa q; simili ac pari mō sese hnt. *max e*
cū posit Nec id te amice lateat
ut cū fuerit suplatm quodpiā durius asperiusq; & suplatiue si-
gnificandū sit ut p suplatiuo positiuū efferamus: & ei suplatiuū
aptum apponamus aduerbium. Nā maxie memorabile facinus
est. memorabilissimū facinus maxie rarū genus hoīm est rarissi-
mum genus hoīm. Sed & admodum & in primis positiuis ad-
iuncta uim ferme eandem retinent. *appime*

Eid at nequaquā silentio pterierim: ut si quez q; uirtutē habeat
uelim mediocriter laudate. dicā exempli cā. Pericles uirtute p-
stans pnceps erat athenis uel quo multa preclara gesserit. Te-
mistocles rebus gestis floruit. Si uelim uehementer ac plurimū
laudare: adiciā gloriā siue laudē & cām laudatiōis casu geniti-
uo cōstitutā. Pericles ut iisdē exemplis agā uirtutis gloria pstant
athenis claruit. Themistocles gestaz regz laude emicuit. Sicq;
M. Anto. pstant eloquentia mediocriter laudatur: ac fere exili-
ter. L. Crassus eloquentie gloria excellui uehementissime lauda-
tur. Sed tu pro tui ingenii bonitate cetera deducito.

Quoties noīa ut ipse quoq; testatur grāmaticus. Serui⁹ plu-
ralis & singularis numeri cōnectuntur rñdemus uiciniori. Vir.
primo eneid. Hic illius arma: hic currus fuit nō at fuerunt. Te-
ren. in Andria. Amantiū ire. reintegratio amoris est. Xenophō
delicie mee sunt hostes eorumque exercitus properabat. Atque
ira frequentius obseruatur.

Eidem i diuersis generibus: nā siue masculinū siue femininū
est uiciniori. rñdemus ut uir ac mulier optia uenit. intelligitur
namque optimū esse uirz: & optimū mulierem q; uenerit. Vez
si plurali numero uelimus uti ad masculinū transire necesse est
ut uiri & mulieres leti pperant. *o p p h u*
Ope pscium est qd peruenustum
est significat mō utile esse: mō necessariū: mō iocundum: modo
laudabile. Atque his significatiōib⁹ id noīs ueteres usurpabāt.

Fruī quapiam re est fructum siue utilitatem uel uoluptatem

precipe ex ea re ut cū dixerim q̄s ocio fruit. p̄ se ferre aliquid est
uerbis aut īdiciis q̄busdā id oñdere & quodā mō cōfiteri. M. Ca.
p̄ se fert grauitatē. Hilaritatē p̄ se fert. Leli⁹ rōem h̄re est respu.
habere sed ut pleni⁹ exponā h̄re rōem alicuius rei est rē cōside-
rare: ut h̄re rōem t̄pis p̄sonaz loci est enim ea omnia ratiōe cō-
plecti & considerare.

CHanc rē mente aīo ue cōplector. i. hanc rē cōsidero & uolu-
to ī aīo significat ī aīo habeo. & anim⁹ mihi est & uolo. Certū
est mihi est deliberaui & decreui. p̄sequor te laude est te laudo.
p̄sequor te honore est te honoro. p̄sequor te p̄bro est te uitupo.
Bñmeritus sum de rep. est bñficiū ī illā cōtuli. Benemereri de
amicis ē cōferre in amicos bñficia. Atque p̄ ita. Ac uel atque p̄
ut: uel quā ornatissime ponunt. Exēplum ē eque te laudo atque
Ciceronē. i. te sicut Ciceronē. Haud p̄ nō Secus p̄ aliter: ī eadē
oratiōe uenuste ac cōcīnue se habent: ut haud secus sentio atque
tu. i. sentio sicut tu. Nōnunquā & ppulchre compatiua p̄positi-
uis ponuntur: ut Alexander macedo habeat corpus imbecilli⁹
quod imbecille significat. Satyri in scelera uehementius inue-
huntur quod est uehementer.

CDo tibi hanc rē uitio. i. uitupo te de hac re. Do crimini ē cri-
minor. Do laudī est laudo. Sed ne illud quidē negligēdū est. qđ
subiunctiuus mod⁹ p̄ indicatiuo: & illius t̄pa p̄ huius tēporib⁹
interdū haud illepide ponunt: ut uelim p̄ uolo: & gererē p̄ gere-
bam. Dilixerim p̄ dilexi. fecissem p̄ feceram. Gratum fuerit p̄
gratum erit. Feceris pro facies.

CId oīm multo ornatissimū: si oportunis locis agat: qđ ubi fa-
ctitandū sit peritorz aures faciles cēsebunt: q̄obrem exercitatio
adhibenda est nō mediocris. que oīm magistrorū precepta supe-
rat quod si quis nouerit grecas litteras ei quod mō explicatum
est non difficile persuadetur.

CPartim hoīm uenerūt psepe dī ēt. A. Gellio teste: & est idem
qđ ps hoīm. i. qđam hoīes. nam ptim hoc in loco aduerbiū est.
neque inclināt in casus sicut & cū ptim hoīm dici pōt. i. cū qui-
busdam hoīb⁹: & quasi qđam pte hoīm: sed hoc tum splendi-
dius est. cū in oratiōe itez fuerit additū: ut illud. M. Tullii ī epī-
stolis. Nam q̄ istinc ueniunt ptim te supbum esse dicūt quod nī-
hil rñdeas. ptim cōtumeliosum quod male rñdeas: & qui ciuita-
tibus presunt partim nobiles sunt: partim populares: quod ē ali-

qui nobiles sunt aliqui populares.

Id etiā optimū cognitu: quod dicimus q̄sque est unus numero denario: sicut millesim⁹ q̄sque est unus ex numero millenario. hic illud Cesaris in cōmentariis. Legiōe p̄ducta cognoscit nō decimū quēquam esse reliquū militē sine uulnere quo exemplo uti ppulch⁹ est. Quotus q̄sque hō. i. quot hoīes. quotus q̄sque miles id est quot milites.

Perquam una dictio duntaxat pulcherrime positiuis iungit noībus ut p̄ quam doct⁹ p̄bus. per quam comis amicus.

Quid illud: nunquid nō lepidissime usurpamus in oratione alias quod locum mō aduerbii obtineat.

Quale esset si quis dicat. Oēs hoīes eodem sunt ferme nati in genio: alias q̄dem rident: alias uero lachrymant. oēs itē ciues alias boni: alias mali: nunq̄ iisdem sunt morib⁹. **M. Anto.** iuit in castra multifariā dī. **M. Anto.** castra petiuit: i castra p̄fectus ē: se ad castra stulit: se ad castra recepit: se ad castra p̄duxit. **Hic** h̄z uiginti annos: q̄d uetere consuetudinē dī extra pedagogicā op̄nionem: alii quoque ratiōib⁹ dī. hic uigesimum annu⁹ agit: degit uigesimum etatis annum: & uiginti annos nat⁹. Sed hoc pot̄ strenum magis oratori congruit.

Cicero laborat i eloq̄ntia. Cicero opam i eloq̄ntia ofert. **Ci**cero dat eloquentie opam. Cicero tēpus i eloquentia cōterit. **Ci**cero etatem in eloquentia cōsumit. In studium incumbit eloquentie: & alias deduc pro tuo iudicio.

Habeo hāc rē in memoria nō min⁹ usitate dī sed habeo siue teneo hāc rē mēorie: teneo hāc rē mēoria h⁹ rei mēoriā habeo.

Obliuiscor uoluptatis uel cuiuscūq̄ alterius rei: uoluptatis me capit obliuio: amicorū me capit obliuio: & idē uerbum cum ceteris noībus iunctum diuersa significat cōsimili ordīe: ut capit me faciētas ciuitatis: & capit me hominum odium.

Virgilius rus incolit ciuitatem habitat.

Perpulchre dicitur teneo siue contingo: ut Virgilius.

Ruri se continet: tenet sese in urbe.

Si quis uult ostendere aliquā rem aliam antecellere: & ultra illa ualere uenuste dicitur: uel p̄ accusatū p̄posita p̄ter: uel cum ablatiuo preposita pre: ut Cicero Cesar: ultra alios pollebat rebus bellicis pulcherrime dicitur. **C. Cesar** preter ceteros rebus bellicis pollebat: uel pre ceteris.

CLeli⁹ h3 faciles muros: uel facile naturā. S3 ornatius dñ. Leli⁹ us ē leni ingenio nat⁹: facili nat⁹ ingenio uel facilimis morib⁹ Scipio natus est tristi ingenio: & de reliquis consimiliter. *Sino*

Valeo & polleo uerba sunt splēdida: & latissime patēt. & ablatiuo casui iungunt hoc pacto Aure. Aug. plurimū īgenio ualuit. Milo corporis uirib⁹ plurimū ualuit. Hipocrates ingenii bonitate. Mitridates mēoria. Marcus Cato ī ciuitate plurimū auctoritate polebat. Et clareo & floreo eadē ferme ratione se hñt. Ego apud diuū Cesarē multū siue possum siue ualeo: ornatu ac splēdidus dñ. Apud diuū Cesarē plurimū mea ualet auctoritas Hortēsius plurimū pōt ī senatu Ornati⁹. Multū Hortēsii in senatu auctoritas ualet: q̄ potissimū eā significat opinionē: q̄ est apud hoīes de alicui⁹ uiri pstantia q̄ uulgo ac tria cōsuetudinē reputatio nuncupat. Ceterū id p bellū. Est mihi: apud te fides. i. tu adhibes mihi fidē quod accuratius aduertendū ē. Nā plerunq̄ solet sum es est datiuo iunctū significare hñe: & quodāmo possidere: ut est mihi pecunia est Cesari magna ptās. illud significat me pecuniā hñe. hoc uero Cesarē magnā ptātem: cui⁹ cōstructio nis uerba apud priscos & disertos obseruatio est. Ego recordor hāc rē poti⁹ q̄ huius rei dñ. ac idē dñ. Hui⁹ rei subiit mihi recordatio. hec res mihi ī mentē uenit: s3 magis pprie ī mentē uenit ul' mihi occurrit: ul' mihi succurrit. q̄ postremū min⁹ usitate dñ. *gñs/gñs*

Presto & antecello que uenuste personant uerba aliquādo datiuo aliquando etiā accusatiuo pulcherrime iunguntur cū accessione ablatiuorum eius rei cuius est prestantia: ut presto tibi ac cumine ingenii. *recondo*

Sepenumero frequentatiua uerba que appellantur primitiuorum uerborū a quibus originē traxerunt significationē retinent presertim si illa prima asperiora fuerint: ut coniecto pro conicio. mansito pro maneo. imperio pro impero. amplexor p amplector. & alia. item pene innumerabilia. si quando uerbi asperitas ulla contingat. quod eruditorū iudicio derelinquimus. *presto*

De uerbis adiecta prepositio presepe contrariam mutat significationē: ut precor & deprecor contraria sunt. hortor & dehortor. nonnunquā dis efficit idē: ut suadeo & dissuadeo. quāuis in isdem uerbis nonnunquam auget potius quam uim commutat. *antecello*

Ex & p cōposite uehemēter amplificāt: ut exoro. qđ ab ex &

7
oro deductū est: significat impetro. Terentius in Andria. Gna/
tam ut decoro uixque id exoro Sicque suadeo significat oratio
nis officiū: quod est benedico. At persuade benedixisse signifi/
cat quod est oratoris finis: id est impetro atque obtineo unde &
crebro non solum suadeo sed etiam persuadeo.

Facio & perficio explorata sunt.

Plurimū etiā orationē ac sermonē exornat aduersatio modo
quamquā aduersatiua indicatiuo coniungatur quod ubiq. M. Ci
cero seruauit: aliq. doctissimi. Sed huius exemplū sit quamquā
te ante hac diligebā: nunc tamē ob singulārē uirtutem tuā uehe
menter admiror: nā tria sunt que quondā sibi inuicē ordine cō
iunguntur quorū prius ac leuius est diligo postremū admiror
quod uehementis ac precipuū est & eorū mediū obseruo. quod ē
uerēor. & colo ex quo obseruātia reuerentiā significat. Sed ite
rum aliud exemplū. Quāquā mihi sunt oīm amicorū iocūde lit
tere tue tñ iocūdisimē fuere. Sed & quāuis raro collocamus ut
quamuis mihi ante hac carus eras. sed nunc pfecto carissimus.

Ad hoc illa duo orationē puenistā reddūt sibi inuicē respon
dentia quorū alterū est non solū siue non modo. seu non tantū
alterū est sed etiā. uel uerū etiā. uel loco ēt posita quoq. & aliq.
bus interiectis. quorū exempla subnectā. Hec mihi res nō solū
grata est. sed etiā iocunda. M. Antonius nō modo erat Cicero
nis inimicus. uerū etiā hostis patrie. Cato nō tantū ingenio ua
lebat. sed uirtute quoq. florebat plurimū. Alexander non solū
reliquū orbē subegit. uerū etiā & ipsum quoque Romanū im
periū cogitabat attingere. Et tam & quā quoq. sibi respondent.
ut tam cara mihi patria est quā tibi iocunda uita. Sed facile tu
hec intelliges. Pro eo autē quod ceteri exprimere consueuerunt
pro nominibus addētes uel te uel met syllabicas adiectiōes. Ci
cero potius idē efficit hoc p nomine ipse ipsa ipm & illoz uere
adiectiōnū locū obtinet. ut ego ipse magis quā ego met tu ipse
ille ipse. nos ipsi uos ipsi. illi ipsi. ut nunq. secus dicendum sit. Tu
mihi familiaris es. ego te familiariter utor. tu mihi amicus es er
go te amiceo utor. Tu mihi magister es. ego te magistro utor.
ego te cū frequēter uerso frequens mihi tecum est cōsuetudo. q
sepe conuersationē significat. Habeo tecū magnā amicitia. ma
gna tecum mihi est amicitia. Et itē alia permulta. ut sunt mihi
cum omnibus malis uiris inimicitie. n. rectius dixerim inimi

quāqz
tñ

sed et

no solum
non modo
sed et

ita etqz

ego ipse

familiariter
utor

sū esse
p habeo

*munus
cing*

citias in plurali numero quā ī singulari / sed neutra uox potissimum ī cōpatis noībus tū femininā tū masculinam reddit.

¶ Ut nihil est hoc homine melius fere est idem. nullus est hoc homine melior. Nihil hac uirgine est formosius. quasi idē nulla uirgo hac est formosior & in ceteris. aliquando similiter.

*munus
et parit*

¶ Munus p officio ornatissime dī. ut hoc est amici munus. f. amici officiū. Fungor boni uiri munere ferme. i. qđ facio boni uiri officiū. Sed & ptes ī plurali numero cōsimilē hnt significationē. ut mee ptes sunt. i. officiū meū ē. ul' ptinet ad me. Cautō uerbū & si sepe fecat pūdeo. ut cautū ita ē lege pornare tñ ac cusatio iunctū p uirō & fugio usurpant eloqntes. ut turpes uiri ī genui cauēt mores. Atq; & memī recti⁹ atque usitati⁹ actō iungit. qđ gto. ut memī Platōis scīam. & Vir. ī buc. Nūeros memī si vba tenerē nec mix si ī his q sunt poti⁹ oōnis solute. Virgili Maro. asserā testionium. quē nō solū poetā egregie eruditū. Sed et rhetorice artis ubique obseruatissimum fuisse cōstat.

¶ Penitet me qđ significet notissimū ē: sed & p parū uidet usurpant oratores & pstantes doctrīa uiri. Vaco p sepe uerbum uariis cōstructionibus positum. aut eandē retinet significationis uim ut Vaco huic rei: est attendo huic rei: sed uaco hac re. ē hac re sum uacuu id ornatissimum est ut boni uiri dant operam ut perturbationibus uacent id est liberi & uacui sint.

¶ Animaduerto fere idē est qđ uideo: & quodā mō intelligo. At aīaduerto cum actō cōstructum in pposita idē sibi uult quod punitio: ut speusippus aīaduertit in seruū Platonis. ex quo animaduersio punitiōnem quandam nonnunquā significat.

¶ Atque itē refero tibi hanc rē est tibi narro hanc rē. Sed refero ad senatū refero ad pplm hāc rē. ē pono hāc rē ī cōsultatōe ul' populi uel senatus qui usus uerbi huius apud historiarū scriptores frequentissimus est.

¶ Quid uarii quoque casus eidē vbo sepe iuncti: nōne magna hac lōge diuersam uim hnt qle sit. Do Bibulo ad cesarē lras nā dant Bibulo deferēti: ut Cesari reddat ad quē mittunt lre. eas igitur leget Cesar Bibul⁹ uelut tabellari⁹ qđā defert. Nam q defert lras cōsueuit tabellari⁹ appellari. Verū nequid hui⁹ rei ignores dare lras significat scriberē seu mitterē illas. Nec te fugiat qđ p epistola dicim⁹ lras plurali numero: nec obstat poetarū cōsuetudo: & p una epistola dicim⁹ unas lras: nā id nomen cum his

q̄ pluralr̄ solum īfectuntur. pluralē quoque retinēt numer̄: ut una nuptie. une bige. una menia. Sed ut ad ppositū redeā p̄ duabus epistolis dicim⁹ binas lras nō at̄ duas p̄ tribus epistolis ternas lras nō tres pro quattuor epistolis quaternas litteras & que deinceps sunt consimili ratione. *una epistola binas lras*

¶ Infinitia oīo p̄ iunctia p̄ quā pulcra ē ut uolo te ad me scribere. Cupio te Athenas p̄ficisci: & illud Terētianum Quid facere te ī hac re uelim fcat. n. qd̄ ueli quod tu ī hac re facias. Velim ciues oēs unanimes esse: uelim quod unanimes sint & cōcordes. Sed hoc tibi sit cōcinius ubi nullū sit ambigui sermōis discrimen neque. n. oīo rectum sit siq̄s dicat. Volo te me amare: q̄ uis plerunque id suppositiōis locū habet: qd̄ īfinitum vbum īmediate p̄cesserit ut puto pyrrhum romanos uicere posse. i. credo quod Romani possunt pyrrhum uincere sed id *pro uiribus* caueat orator. & quod modo preceptum erat de cōiunctiua at̄. i. 53. que iniunctiua oratione p̄cipue in absolutis uerbis uel ubi alteri casui fuerit adiecta prepositio seruandum sit. Ex uel e prepositiones pro a uel ad sepe ornate ponuntur ut audiui ex maioribus nostris. pro a maioribus nostris.

¶ Accepi e tuo patre uel etiam de tuo patre.

¶ Quero ex te id est a te: quod est consulo te & interrogo quod aduerte & usui trade.

¶ Pro ornate ponitur loco in & secundum prepositionibus ut pro rostris. i. in rostris pro tribunali. i. in tribunali: & alia p̄ uiribus tuis. i. secundum uires tuas pro tui ingenii bonitate. & p̄ uirili. & similia. *arbitratu tuo*

¶ Sub composita. aut clam aut diminute fcat: ut submouit me parmeno clam atque occulte. Subirascor tibi. quod ē paululum irascor. Morē gerere per ornatum uerbum cōplacere fcat. atque obsequi inde morigerare: sed morosus sum a moros qd̄ difficile fcat: aut a morato qd̄ est institutum plurimum differt. *more uerbo*

¶ Consequor pro exprimo pulcherrime est: nō possum igitur uerbis consequi: id est uerbis exprimere. litteris consequi id est per litteras explicare. Me tuo ac timeo uerba aliquando multis casibus cōiunguntur ut metui Cicero a publico Clodio sibi extremum piculum timeo mihi abs te mortem. Nōnunquam ponuntur absolute datiuo sibi iuncto: ut metui pamphilo. pamphili uite timeo: sed hic est potius poeticus. usus. *timeo sibi ab aliq̄*

fore
Euo pro fio & effielor ornatum uisitatumque est. ut Cice-
ro euasit eloquentissimus. Aristoteles euasit summus philoso-
phus. Cesar uero inclytus Imperator & de aliis quoque simili-
ter. Fore semper futura habet significationē. & est idē quod fu-
turum esse. M. Cicero de oratore. iiii. loquens de hortensio. quē
quidē ego cōfido omnibus istis laudibus quas tu oratione com-
plexus es. excellentiorē fore. & Classus fore dicit inquit ego ue-
ro esse iam iudico.

*dimidiū
dimidi-
atū*
Quid inter dimidiū & dimidiatū intersit nosce perutile est.
Quin enim dimidiatū sit quasi in partes duas dimidiū. nisi ali-
quid diuisum sit. dimidiatū dici nō potest. dimidiū uero appel-
latur. nō quod ipsum diuisū sit sed quod ex dimidiato pars al-
tera est. Non igitur recte quis dixerit prosequētia. M. Varonis
ut ait. Au. Gelius in noctibus atticis dimidiū librum legi dimi-
diam fabulā audiui. sed dimidiatū librum & dimidiatā fabulā
recte quis dixerit & dimidiatum quidē exempli gratia. digitū
appellamus sed alterutrā partem dimidiū. quod est accurate di-
ligenterq; inspiciendū plurimum autē conducit nobis intelli-
gere. que sint nominū differentie ac uerborum discrimina. Nā
ea quoq; res mirum immodū exornabit ut si quis nouerit quid
differant presum & intersum. inter sese uerba pulcherrime di-
cat. M. Cato publicis negociis nō interfuit solū sed presuit. quo-
rum illud significat comitem alicuius rei hoc uero ducem.

*profiteor
interfui
confiteor
presui
gratulo
gaudeo
ago refero
habeo
debeo*
Ego nō solum cōfiteor. quod est per uim. sed etia3 profiteor
quod quidē est sponte. Et apud Marcum Tullium persepe.
Et tibi gratulor mihi gaudeo. nam gaudemus nobis gratula-
mur aliis. Et tibi ago gratiā quod qdē est uerbis. Refero gra-
tiam quod quidē est re ac factis. Habeo gratiā: quod est in ani-
mo. Debeo gratiam ubi aliqua obligationis uis cernitur. & ali-
as. Item optimum est nō ignorare hominū differentias: ut ube-
rior & ornatior nostra reddatur oratio.

Hec res mihi conducit. est idem pro mihi hec res utilis est. &
quod ceteri plerunq; dicunt dono tibi hanc rem. ut Miles naua-
li corona donatus est. Sabinos Romani ciuitate donarunt. qd
est ciues fecerunt. quod item dicunt. Sabinos Romani in ciuita-
tem acceperunt. Interdum uero ad prepositio que nomini & ca-
sui preponitur pulchrius uenustiusq; uerbūz precesserit in qui-
busdam uerbis. quale est siq; dicat. Eo ad te: & dicat poti9 adeo

te: & loquor ad te potius te alloquor. Cedit ex humanis rebus
excedit humanis rebus. Cedit de uita. Decedit uita: & in aliis q
busdam consimili pacto.

Minus aduerbiū quāuis sepe parū significat. nonnunquam
tamen positiuo iniunctum contrarie significationis compara-
tium demonstrat: ut Terentius phedria nemo fuit minus ine-
ptus pro prudentior. & sic. Nemo te minus formosus. i. de for-
mosior. & ita de reliquis.

Quotiens aut multo dies aut annos. dicimus per accusatiū
casum iungi: intelligimus tēporis curiculū: & ferre continuum
sed per ablatiū significatur annorū aliquot siue dierum inter-
fectio intermissioque. Quare ut ait Nonius Marcellus optātes
rectius accusatiuo uti debent: siquid ad secundā fortunam atti-
neat. interest igitur si quis ita dixerit. Decem annos in re milita-
ri uersatus sum an ita. Decē annis rebus bellicis operam dedi.
Cordi homo etiam flexibiliter cordi hominis. Cordi homini.
ut Priscianus inquit significat iocundus di. do. sicut frugi. Sed
satis mea sententia Marcellus opinatus est. dicit enim cordi ē
animo sedet. Nam hec res est mihi cordi enim placet Terenti⁹
in Andria. Tibi hec nuptie sunt cordi. M. Cicero de pfecto ora-
tore. Flumen alis uerborū uolubilitasq; cordi est: & Lucilius p-
be declarat cum inquit. Et quod tibi magnopere cordis est mi-
hi uehementer displicet.

Tantisper quod quasi est tam diu orate post se exposit duz
quod forme est quod donec ut illud Terenti in heatunto: Tan-
tisper te dici meū uolo: dum quod te dignum est facies. Ego te
tantisper magna uoluptate afficior: dum apud te uiuo.

Tu mihi carus es. Ego te amo. Tu mihi iocundus es. Ego te
delector. Sed oblecto & delecto non similiter cōstruuntur. nam
dicimus delectat me hec res: sed oblecto me hac re. ut delectat
Socratem uite in tēgitas Pyttacus sese uirtute. & doctrina ob-
lectat. & ego me oblecto rurim.

Fero hanc rem patienter. seu patienti animo p̄plendius di-
citur. Ego hanc rem facile patior.

Modeste fero & moderate. & equo animo contra significan-
tia aduerbiā grauiter acerbe. egre moleste iniquo animo.

Hec mihi iocunda res est mihi hec res placet. econtrario mo-
lesta est. displicet.

B

Affero cōmunissimum uerbū est. & quo multis locis uti pos-
simus: ut secunda fortuna affert mihi uoluptatem in me dele-
ctat. Aduersa fortuna affert mihi dolorē. id est dolet mihi: nam
dicimus hec res mihi dolet. & doleo hanc rem. Sed redeo unde
digressus sum. littere tue afferunt mihi admirationē. id est effi-
ciunt ut admirer. Afferis testimoniū. id est testificaris. & item di-
spersa est atq; uaga huius uerbi obseruatio.

Perinde ornatissime postulat post se uel ac uel atque. & utrū-
que habent simul eandē uim. quam & tanquam. ut camillus p-
inde atq; omniū sapientissimus. & Cherea perinde ac foret cu-
nuchus. de hac re satis hec dicta sint hactenus.

Coeo non solum absolutum est sed nonnunquam perueni-
ste casum habet accusatiuum absq; prepositione: ut coeo socie-
tatem tecum & hinc est illud. Au. Gelius in noctibus atticis De
Pythagora deq; eius consorte quod quisquis familie pecunieq;
habebant in medium dabant & cohibatur societas separabilis
sed eodem Cicero pacto aliquando est eo uerbo usus. Mille ho-
minū numero singulari significat mille homines: ut mille ho-
minum interiit. id est mille homines interierunt. mille militū
uulneratum est. id est mille uulnerati sunt milites. idque orna-
tum atque usitatum est.

Primus etiam significat ordinem. quod nomen consequun-
tur. Secundus & Tertius. & deinceps alia eiusdem ordinis no-
mina tamen multotiens significat principalem: ut hic nostre ci-
uitatis unus omnium primus. sepe significat optimū: sed id po-
stremum in raro est oratorum usu.

Interdico tibi hac re & non hanc rem: ut interdico tibi aqua
& igni. Plinius secundus in epistolis. Carent toge iure. quibus
aqua & igni interdictum est. nunc uero ad reliqua.

Neq; enim non inuitus omiserimus quod que nomīa ad nu-
merum spectant in eorum pluralibus genitiuis syncopari effi-
ciamus idq; cum usitatum est. tum ad exornandā orationē per-
tinet: ut mille nummum potius quam nummorum mille dena-
rium mille aureum. tot milia argentum. & ita de reliquis. & id
genitiuis nominū secunde declinationis frequenter efficiunt.
Sed profam scribentes & solutam orationem in nominibus so-
lum numeros & mensuram significantibus. Atque numerorū
nominibus eam plerumque seruamus consuetudinem: ut citra

centenarium numerū. si quando post uigenarium duo numeri
cōmemorandi sunt. eorū minor precedat maior sequat: ut Hic
est unum & uiginti annos natus. duos & uiginti annos uixim⁹
Tres & quadraginta dies nauigauī. Quattuor & quadraginta
annorū consumpsi etatē sed ultra centenariū & citra uigena-
rium tritum ac uulgarē seruamus morem quod est sicut duo de
uiginti nonnunquā dicimus: & duo de triginta: ita & duo de ui-
gesimū diem: & duo de trigessimū manifestū est. Sed non id qui-
dem in frequenti est oratorum usu.

¶ Quid Indies nomē pulcherrimus sermo ē. At significat per
singulos dies & quotidie: sed cū quodā incremēto ut tua indies
crescit uirtus. Indies homines sapiunt Stultorū hominum in-
dies augefcit infania.

¶ In vbis tā actionē q̄ passionē significātib⁹ cōsiderare debem⁹
uarias uocū inflexiōes atq; exit⁹ & mō his. mō illis uti p auru⁹
iudicio: ut fuere p fuerūt. amarūt p amauerūt. uidere p uiderūt
uideber p uideberis. norim p nouerī. & d̄ aliis quoq; eodē mō
S; neqd fiat cōtra grāmāticē artis pceptōes ac iura puidēdū est.

¶ Quin pticula quō uel increpet uel exortet. itē cōfirmet & quo-
dā mō īterroget satis exploratū ē: s; ea nos pulcerrīe utimur cū
dicim⁹. Nō possuz qn gestiā. qn admirer. significat. n. fere. Non
possuz me cōtinere ut nō gestiā. Nō possuz me cōtinē ut nō doleā
Nō possum me cōtinere ut nō admirer: & ita de ceteris cōsilib⁹.

¶ Quid illud nōne preclarū est usu. Locus ē huic rei. Multū lo-
ci est gaudio. Plurimū loci est tranquillitati. Terērius. Et enim
Daue nihil loci est signitie. significāt oīa hec. uel oportere nos
letari uel tranquillos esse uel uoluptate affici. uel non negligen-
tes esse ac segnes: & sic de aliis huiusmodi.

¶ Nōnunq̄ uero duo noīa sine ppositiōe addita. siue nō unius
aduerbiū uim retinēt ut Magnope pro ualde: uel maximope. uel
maxima opera pro plurima. Mirum immo dum pro mirabili-
ter & item mirandum imodum.

¶ Sed ablatiui casus siue cum cōmertio ppositiōis sine eo. uim
habent aduerbiū: ut in primis. significat enī precipue & id greci
dicunt. Atque aduerbiū ipsum si ita appellandū est. perornate
nomīnibus iungit. imprimis sapiēs: imprimis eruditus. Sed ne
a proposito digrediar paucis interdū pro paucū: multis p multū
utimur. Verum hoc alio loco oportuni⁹.

B ii

gero

Ille etiam optimus modus est: ut si quis dicturus sit quempiam habere aliquem honorem. seu magistratum siue imperium ex nomine honoris eiusmodi. & gero ris uerbo. pulcherrimam constituit orationē hoc pacto. Hic est Rome consul Rome consulem gerit. Pretorem gerit. & alia huiusmodi. Ad hos enim uerba rerum cura atq; ministratio pertinet.

Pulcherrima sermonis ratio. ut gerundiorū accusatiuis preposita inter significet tempus imperfectum indicatiui uel subiunctiui modi uel alterius & dum particula ut interbulandum hostes offendi. hoc est dum ambularem interlegendū ridebas. id est dum legeres: & sic pro uarietate personarum ita exponendum est ut in modo explicauimus. Hic Seruius in bucolicis. Virgilii. Interagendum. dum agis intercenandū hec sum locutus. i. dum cenarem.

In pro erga & etiam contra pulcherrime est accusatiuo preposita: ut meus in te amor uel animus. Mea in te beniuolentia. ubique enim significat erga. Iuuenalis inuehitur in Domitianum. Cicero habuit orationem in Catilinam. ibi enim contra significat.

Apprime pro ualde recte apponitur nominibus quemadmodum de imprimis superius dictū est: ut uir apprime nobilis.

Res nomen latum diffusumq; est sed eo pulcherrime utimur adiectiuis nominibus. possessiuis presertim huiusmodi ut cum dicitur res bellica. res domestica. & sic de similibus pariter *ex parte* **p**retor uerbum quod poete accusatiuo plerunque iungunt Cicero connectit datiuo.

Multa sunt uerba: quibus pro eodem significatione & passiuam utimur *noce* & actiuam. & omittant pene innumerabilia Cicero frequenter in his duobus modo passiuam modo actiuam uocem usurpat. Assentior & assentio. ubique eadem constructionis forma. & Impertior seu impertio in ceteris autē id fit multo rarius.

Usu uēit ornatissime pro contigit. Usurpatio & usurpare nō ita intelligi debent ut iurisperiti dicunt: sed usurpationē oratores frequentē usum uocant. & usurpare usu frequenti habere. *usu uenire* **H**ec res me deficit. est mihi. deest hec res. & deficit me dies. uita quam primum mortales deficit: sed deficit hac re magis poetarum est.

Nunc autem ne ea que perutilia sunt: & ornatissima omittamus. intelligendū est quod queque nomina tertie declinatiōis tam nominatiuū quam genitiuū singularem similes habentia. presertim si genitiuus pluralis in ium exierit. eorum frequēter pluralis accusatiuus in is terminari solet raro in es ut omnis p *eis* omnes: immortalis pro immortales. Similiter ut ipse quoque testatur Priscianus in ns uel in rs terminantia: ut fontis & partis reliquis rarius id fit. que est poetarum uenia.

Quedam aduerbia sunt. que epistolis quam maxime congruūt sicuti propediem. quamprimū. pro cito confestim: & idem post *stridie*. quod multi litterarū ignari & grāmattice artis ex partes exponunt post tres dies: sed ne tu eodez ducaris errore crede post *stridie* significare postero die. & eo pacto. M. C. accepit & alii eruditissimi uiri. At si quis multa referre uelit pro priore ponat primum uel primo loco utrūque enim est in usu pro secūdo deinde uel secundo loco pro tertio. tum uel preterea uel tertio loco pro quarto quod perraro accidit ad hec uel preterea uel quarto loco. in calice. postremū uel postremo & demum. Sit igitur huiusmodi exemplum. Tria sunt que mihi magnā uoluptatē afferunt. primum enim quod optimū amicum nactus sum. Deinde autē quod singularem tuam erga me testificaris sepe beniuolentiam. Postremo uero quod te in columen esse intellexi. Qua in re id quoque animaduertendū quod tres meminimus coniuncti ones recto atque usitato ordine que sunt enī autē uero. Sed tu ipse hec omnia ac multo etiā plura cognoris si Ciceronis scripta & imprimis eius epistolas lectitabis.

Memorie proditū est significat scriptum est multa enī talia *memorie* ornatissime usurpantur. uariis tamen significationibus: ut memorie tradere mandare litteris. mandare scriptis. mandare litterarum monumentis. idem fere significant. Sed mandare memorie aliud sibi uelle uidetur.

Fallo uerbum tritū est apud Ciceronē: ut fallit me hec res dicitur: & fallit te spes. i. frustratur & decipit. Missum facere dimittere uenustum & ornatum est. nam missam hanc rem facio id ē dimitto. Ad hec & in eadem oratione due hec particule ne & quidem pulcherrime sunt. nam componitur aut aliud dictum est aut id mente concipitur: ut ne audiui quidem. i. nō uidi nec audiui. Philosophie studia zeno non modo nō intermittit: sed ne

B iii

remittit qđ Remittere nāq̃ p̃hiam est remissus philosophari.

¶ Sed ea quoq̃ adhibenda est diligentia: si quando plurima ponimus presertim sine copula: qui articulus est ut si iidem significare uideantur. quod uehementius semper collocetur in calce: ut tua uirtus laudanda probandaq̃ est. probare enim est magis quod fit animi iudicio.

¶ Magistratus diligere amare. colere debemus probatissimos uiros homines ueretur. obseruat. admirantur. que turpia. obsecna. feda. tetra sunt ea fugere: & aspernari debemus. Virtus officii summe laus est. nā habet officii accessionem actionis: sed in his quoque ordo quidā spectandus est quod si tria sint quorum duo partem aliquam signant. tertium sit cōmune. id p̃fecto debet plerunque in fine collocari. nisi se habuerit quodaz generis modo tunc enim contra sit quod nunc liquido ac perspicue patescero: ac prioris exemplum est. Omnis in adipiscēda uirtute cura opera diligentia ponenda est. Est enim cura solius animi opera corporis diligentia utrunque complectitur. Item plurimum in rempub. industrie laboris temporis ponendū est amicos consilio. uiribus opera adiuuare debemus. Alterius uero exempla sunt nō sunt per se res cōmode expectēde diuitie uoluptates honores. cōmodo enī generis locū detinet cui⁹ species sunt multe. puta quas modo memorauimus atq̃ item animalia queque homines. equi. leones bonū uidentur appetere sed utcunq̃ sese res habent, si multa sint quod pluris est poni debet in fine. Iam uero ad alia.

¶ Multotiens geminatio in quibusdā tam uerbis infinitis quā aduerbiis tanti. ualet quanti id nomen simul & cunq̃: ut quisquis pro quicunq̃. quotquot pro quocunq̃. quantusquantus pro quantuscunq̃. qualisqualis pro qualiscunq̃. utut pro utcunq̃. ubiubi pro ubicunq̃ & id aduerte diligentius.

¶ Accedit pro additur tam usitatū quam pulchrum uideri solet. unde accessio additionē designat igitur accedit ad meas miseras dolor. id est additur.

¶ Confido alias datiuo alias ablatiuo casui iungitur: & in his potissimū uersatur. quemadmodū spectant: ut confido tua uirtute: tua humanitate: tuo consilio. & reliqua cuiusmodi.

¶ Credo quoq̃ pro cōmitto ornatissimū est ut credo tibi mea consilia. credo tibi grandem pecuniam. nam grande adiectiuū

probe uel etati conuenit: uel pecunſe exemplum ſupra poſuim⁹
Sed hic grandior Neſtore uidetur. uidetur quod Neſtorem ante
cedat etate. & hic eſt grandis natu grandiffim⁹ natu. ſignificat
longeuum hominem atq; admodum ſenem.

gradior

Et quia de natu mentio facta eſt maior natu ornatiffime ſi-
gnificat ſeniores ſicut minor natu ſignificat iuniorem.

Inſuper haud illepada ſit interpoſita nonnunquam in orati-
one atq; interiecta parentheſis: ut dediſti ad me (que mea ē ſum-
ma uoluptas) ſuauiſſimas litteras. Oniēs amicos (niſi fallor) plu-
rimū admiraris. Scire uelim ex te ea nanque amicorū eſt cōſue-
tudo quid nuper in. M. Antoni cauſa egeris. & ita demum po-
ſtulantem noſtram orationem cuiuſmodi interpoſitionibus aſ-
pergamus.

Hec res apud me increbuit. ferre ſignificat ad aures peruenit
& notitiam rei ſignificat.

Neſcio hanc rem ignoro. me preterit. me fugit. me la-
tet huius rei neſcius ſum ignarus ſum. hec res ſcientiā noſtram
fugit.

Hoc reſtat. hoc reliquū eſt perpulchre & magno cum ornatu
idem ſignificat. exēplū eſt. Omnia tibi & natura & fortuna tri-
buit. reliquū eſt. ut bene & laudabiliter uiuas. Rumor eſt quod
uulgo dicitur: & cōmuniter dicitur ornatus ſermo eſt.

Accipere pro audire & cognoscere pueniſte dicitur: ut acce-
pi rumoribus quorū incertus eſt auctor: ut accepi hominum fa-
ma. que certo cōtinetur auctore: accepi nunciis quos nunci⁹. &
qui mittitur aſfert. Accepi litteris quas ab amicis plerunq; acce-
piſtus: & in aliis item in conſimilibus.

Pro nominibus articularibus demonſtratiuis conſueuerunt
oratores addere ce dictiōē in hiſ caſibus qui in es definiūt eu-
phonie cauſa: ut hiſce hoſce haſce. pro hiſ hoſ & haſ.

Sepe prepoſitio que preponi ſolet poſtponitur. & ſignifican-
tia eadem manet in quibuſdam ſemper: que ſunt mecum tecuz
ſecum nobiſcum uobiſcum. in quibuſdam non ſemper: ut qui-
cum quocum quibuſcum. Te propter ac propter te idem ſigni-
ficat: & ſic quibuſcum id eſt cum quibus: & in hiſ potiſſimum
ea prepoſitionum tranſlatio: ſit: que modo enumerauimus.

*ana pro
pae*

Clā plerūq; prepoſitio eſt. & nonnunquā aduerbiū. Sed ora-
tores prepoſitionē poti⁹ accipiūt. ſiue iungat abltō: ut uti Pri-

B iiii

scianus sentit. siue accusatiuo quod opinatur Donatus: ut clame profectus est. id est me nesciente.

CCorā cum accentu in prima syllaba prepositio est & quid significet nemo est quid nesciat: cū accentu in ultima syllaba aduerbium pulcherrimū est significans: ut ita dixerim presentialiter quo frequentissime docti uiri utuntur: ut apud. M. Ciceronem. Cupio tecum coram iocari: & corā tecum loqui. Multa ad uerbia in exeuntia etiam in ipsis epistolis pulcherrima sunt: sed hec in primis ruri. uesperī belli. domi. Multa item in o: ut sero serio. consulto postremo modo falso. merito precario. cetera uero in eodē exitu desinentia haud in frequenti sunt oratorū usu. In u pauca inueniuntur: ut diu cuius manifesta significantia est Interdiu quod quasi est infra medii diei tēpus: & noctu pro nocte. quod magis nomen est. unde die noctuq; dicimus.

CNullus nulla nullum nōnunquā pro non presertim cum suus est. uerbo adiuncto: ut nullus sum. interii. Respu. nulla ē quasi non est. & extincta est idque etiam ornatissimū fuerit.

CPresto sum significat adsum: & sepe & fere appareo: & sic idē aduerbium eiusdem uerbi modis omnibus ac tēporibus preuenite cōnectitur in eadē quā modo posuimus significantia: ut presto mihi fuit seruus tuus urbem ingredienti.

CLicet me esse bonū uirum: & licet mihi bono uiro esse utrūque latine atque usitate dicat: s; id posterius magis oratoriū est.

CPerpetuo & in ppetuū aduerbialiter p eodem: & eis frequenter utimur.

CDeuincio uerbū cum pulcherrimū est tum precipue epistolis congruit. significat enim deuincio obligor: & deuinctus sum obligatus sum: sicut & sepe obnoxius. quod nō solum trito more significat: quod noxium est sed etiam deuinctum.

CCollocare apud aliquem beneficium est alicui beneficium facere: ut apud gratos uiros beneficium collocasti.

CGratificor tibi hanc rem preclare usurpatur.

CEt indulgeo uerbum est sane aptissimum & splendidi ornatus quod & datiuo iungitur. & ferme significat do operam: atque ita exponitur: ut hic nimio somno indulget. id ē nimis dormit. nimio cibo indulget: id est nimis comedit. nimio uino indulget: id nimis bibit. & de reliquis consimili pacto indulgere est quasi concedere: & est uerbum quandam designans clemen-

tiam & indulgentem parentem appellamus leuiore erga filioꝝ ingenio: quod ab ignosco plurimū differt. Linius in primo ab urbe condita. Est enim ignosco parco do ueniam siue excusatū habeo. Ignosco tibi igitur si quid exempli gratia admiseris sceleris. Indulgeo uero ut multa agere impune nequeas quorū uerborum discrimen diligentissime considerandū est.

Tantus tanta tantum & quantus quanta quantū eo modo se habent in oratione: ut raro alterum absq; altero ponatur ut con- tio hec tanta est quanta ante hac nunquā fuit. Tribuis mihi tantum quantū nec agnosco nec postulo. Tantū in te est doctrine quantum doctissimo solet inesse uiro. & ita de reliquis.

Talis & qualis alterutrum celeberrime ponitur. raro utrun- que. Talem solenius sentire bonum uirū: & subintelligim⁹ qua- lem dicimus e contrario. Orator est illustris: qualis alter nullus reperiatur: uerum de his satis.

Vel pro etiam particula multis in locis rectissime congruit. ut Hannibal fuit Imperator uel omniū prim⁹. Tua eximia uir- tus ut te amen uel maxime impellit.

Versor uerbum in frequentissimo est ueterū ac dissertorum hominum usu per diffusaq; est eius uerbi significantia ac uariis potest deniq; rationibus exponi ut ego uerso in litterarum stu- dio id est do operam litterarum studio. uirtus circa difficile uer- satur est uirtus in difficili consistit. Versamur in tenebris est fe- re sumus ac uiuimus & quasi stamus in tenebris: & quod est ex- emplis superioribus declaratum duos sibi plerunque ac frequē- tius casus postulat. Nam aut accusatiuo iungitur preposita cir- ca aut ablatiuo in precedente quoniam ante fundum uersari & ad portam uersabatur perraro dicta sunt. Sed quemadmodum ceteris rebus omnibus ita huic quoq; summa adhibenda est di- ligentia.

Nonnunquam due particule ornatissime coniungunt qua- rum eadem sit utriusque significatio ut enim uero: nam pro ex- pellenda sententia altera duntaxat sufficere poterat. & simili- ter sinant sepe dicimus causa explende sententie: eo in loco par- ticula autem nullam omnino uim habet. Sin enim significat s; si. Quo ad pro quo usq; & pro quando non minus ornate poni- tur quam latine: ut uolo in urbe esse quo ad tu redeas: & ita de similibus.

B llll

Suscipere non solum. quod tritum uulgatumque est supra se accipere & quodammodo adducere aliquid: sed etiam perornato in epistolis commendatum habere: ut sic suscipe Gaium Cæsarem in suis rebus aduersis que utique postrema significatio aut quam si quis inspiciat accuratius a priore illa aliena est. **O**ptima illa quoque oratio est: ut positiuo cuiusdam adiuncta negatio. contrarii positiui uim ac significationem teneat: sed non ita plene tamen & cumulate illam expleat. cuius rei exempla subiiciam. Hic uir est haud improbus significat enim fere hunc hominem probum potius quam improbum esse habendum: & si philosophus haud ignobilis. Histrion non illepidus Miles non instrenuus. Cuius haud quaquam malus. Nam in his eorumque similibus rectius atque usitatius dicitur quamuis laudis cuiusdam est. sed quasi si diminute & fraudate laudis.

Quod grammatici frequenter dicunt. peto te hanc rem ornatus nec minus latine dici potest. peto a te hanc rem. id plurimum Cicero in epistolis consuevit.

Conficio passiuè uocè crebro usitatum est. quod eo fere quod est perco: & confectus sum id est consumptus: ut uir inops ac miser. fame. frigore. dolore conficitur. & sic annis estate estu conficitur. atque merore labore. senio confectus. & de aliis permultis itidem.

Ablatiui casus non participiorum solum uerum & nominum aliorum in oratione perconcinne ponuntur. presertim si qua fuerit significatio temporis: & de participiis quidem manifestum est: ut regnante Octauiano Cæsare: parata est uniuerso orbi pax. quasi qua tempestate regnabat Octavianus Cæsar. & alia Dionysio siracusis tyrannide gerente. Grauiissima in Sicilia bella sunt gesta. id est quo tempore syracusanorum Dionysius tyrannus erat: sed eodem quoque modo alia quedam sic habent nomina maxime uero si dignitatum atque honorum extiterint: ut Cornelio & Galba edilibus currulibus acte in theatro fabule sunt. Quidam addunt participium existentibus sed nos prohibeamus. quod ad uenustatem orationis pertinet addi oportere. & item Scipione consule peni deuicti sunt Scipione Imperatore euersa est numantia: & reliqua eiusmodi pariter.

Licet tam grammaticæ quam oratorie genitiuos quorumcumque

que casualium cum possessiuis quocūq; casu prelati coniungere quod & Priscianus tradit ut mea causa uenit & ceterorū amicorum. Meum agrum & M. Antonii populati sunt. Tuo amico ac fratris gratificare. tuum imperatorem sectare & cōmilitanum. O noster & fratris amice. Sua ille confidit & ciuium prudentia atque ita figuratur constructio in omnibus possessiuis. hinc Terentianū illud. Presidio meo atque hospitis idque penitus inspiciendum sit. Quin etiam discretionis seu abundantie cuiusdam gratia solet addi cum genitiuo possessoris & nominatiuus possessiuis. Ut suus est. G. Cesaris mos id est eius mos & non alterius. Suus Titii filius he res testamento constitutus est. Suus ut ipse quoque Priscianus exponit ad discretionem eius qui secundū leges suus non est. id est sub potestate patris legitimi non est. Suus autem pro uniuscuiusque proprio accipitur. quod ipsum apud uiros etiā eloquentissimos frequēs ē. Die quarta: ut Nonius Marcellus testis est & die quarto. non idem significant: sed masculino genere preteritum designatur tempus. feminino futurum quod uetustissimi tamen aliter protulerunt: ut sit die quarto. pro eo quod aliter nudius quartus dicitur nudius tertius: & itidem de aliis.

Tua causa feci & tui causa feci. ne preter ueterum ac doctorem consuetudinem. aliquid efficiamus inter sese aut mediocriter discernuntur. Nam tui causa tunc dicimus. si quid ei ad quem sermonem uertimus prestiterim⁹ ut tui causa ad Antonii causa profectus sum quod est tuendi tui gratia: sed tua causa cum tua. ut ita dixerim. contemplatione aliquid alteri prestiterim⁹: ut tua causa fratris: tui causa egi. Et quia aliquid de his que ad possessionem spectant locuti sumus. Haud ab te fuerit differentiam eam proferre in medium. que inter genitiuos est primitiui & possessiui mei tui sui nostri & uestri quā tamen Priscian⁹ pulcherrime attingit. Vox namq; eadem est a tuis ipsa longe diuersa. cum genitiui primitiui simplicē significat possessionē possessiui uero duplicem: ut mei amicus est id est meus amicus: sed mei filii amicus duplicem habet possessionē alteram meam in filio. alteram filii in amico quod eo subiicimus ne cum ornatū inquirim⁹ uerborū uim ignorem⁹ ipsam atq; in errorē quempiam imprudentes incidamus. Sed instituta prosequamur.

Hec res mihi in mentem uenit. dicitur & cum genitiuo hu

lus res mihi in mentem uenit nec mihi cure est an pro nomina-
tuo genitiu⁹ positus sit utrunque uero non solum poete sed eti-
am. M. Cicero usurpauit. Oratores sicut & poete persepe & pre-
sentib⁹ temporibus utuntur pro preteritis nonnunquā & p fu-
turi. Verum id quidem multo rarius sed ecōtrario aut crebro
fit nisi forte in quam uerbum quod futuri temporis est preteriti
loco uel presenti accipiamus. Sed multa que super his dici pos-
sunt. in aliud poti⁹ tempus seruamus. Similis & plenus nomi-
na. id est quorum prius etiā datiuo iungitur. Posterius etiā ab-
latiuo. oratores ut plurimum ac fere semper genitiuo coniu-
gunt: ut Similis est tutorū maiorum dignitatis & officii plenus.
nonnunquam uero est per raro proferuntur cum superioribus
casibus.

Esepenumero maioris significantie causa uel ornatissime im-
peratiuis subiunctiua iunguntur: quid Cicero efficere sepe sole-
bat quale est illud Cura ut uir sis: & alio in loco scribens ad fi-
lium. Effice & labora: ut excellas.

Decurritur spacium. Cenatur rombus. Prandetur turtur. eō
similia pulcherrime dicuntur atque: sicut absoluta interdū uer-
ba obliquis casibus adiunguntur. Ita transitīua quoque licet nō
nunquam non solum pro grammaticorū more: sed etiam pro
oratorū consuetudine absolute proferre. presertim uero: si quas
sui passio cum actione ipsa significatur. qualia sunt amo. lugeo
rideo. metuo. que tñ transitīua sunt tunc absolute pferuntur.

Que in bundus exeunt nomina. non tam similitudinem si-
gnificant. quid plerique arbitrantur quam abundantīā quan-
dam potius ac uehementiam: ut gloriabundus non taz glorian-
ti similis: quam abnnde sese uehementer que efferēs quam opi-
nionem eloquentium. ac eruditissimorum hominum ubique
testimoniis comprobati tu quoque firmiter amplectere. Nā
ut omittam alios. Au. Gelli⁹ probatissimus auctor ex senten-
tia quoque doctissimi Apollinaris. Letabundus dicitur inquit
qui longo atque abundanti in errore est: & tu quoque ita iisdē
utere nominibus. Fretus ta tū incerte originis & ablatiuo iun-
ctum pulcherrimum est: & significat ferre confisum ac muni-
tum: ut uestra humanitate fretus: uestra fretus sapientia. nō mea
uirtute fretus.

Certiorē facere usitate aq̄ frequēter in epistolis usurpanē. Nā

satio te hac de re certiore. est tibi significo hanc rem ut sepissime uelim me de tua ualitudine facias certiore.

CHabeo uaria constructione figuratum. plurimum ornat⁹ habet: ut bene hec res se habet. quod est fere: ut ita dicam. stat bene hec res. Et ita bene habeo me: & cum participis bene me habes redeo rure: & contrarium aduerbium similiter ei uerbo iungitur. quod est male.

Participia sepe numero futuri tēporis ornatissime usurpantur ut scripturus sum ad Scipionē litteras. quod est fere debeo scribere. & alia. Tu ad edes Crassiturus es: quasi ire debes. Cicero est athenas profecturus debet athenas proficisci. Plancus in cyprum traiecturus est fere nauigare debet in cyprum. quod idcirco ita exposuimus. quoniā is proprie nauigare is transmittere. is soluere eum locum significat. unde proficiscimur is demum traicere dicitur quod calcem designat. qui rate uehitur Cicero soluit athenis & in Asiam traiecit. uerum ad propositum redeundum est.

Illa igitur participia que a uerbis passiuis manant & passiuē quoque exponi debent: ut cuius insons animus est mulctandus non est. id est mulctari & puniri nō debet. Sōtes accusandi sunt id est accusari debet. Vir flagitiosus trudendus est in carcerem. id est accusari debet. Vir flagitiosus trudendus est in carcerem. coniiciendus in uincula. & alia reliqua exponantur: ut supra diximus. Nec tamen negauerim quin eorundē participiorū. alia quoque ratio sit. Sed ea nos modo prosequimur in presentia que uenustius eloquium reddunt.

Quid repeto nōne pulchre ponitur. siquid ei accesserit. neque accusatiue solum casus: sed etiā ablatiu⁹: ut Repeto hanc rem memoria. quid non teneo memoria significat: ut permulti existimant: sed potius memoria uoluto. reminiscor. & quasi obliuioni traditā rursus inuestigo memoria hoc nos uti uerbo ornatissime poterim⁹ quoniā eodez & ueteres eloquentissimi frequenter usi sunt. Hinc illud Ciceronis in libro de oratore. Cogitanti mihi & memoria uetera repetenti. & Africanus a Menio accusatus tribuno plebis quod ab Antiocho pecuniā accedisset. cōmodissime. eo uerbo usus. memoria inquit. quiritēs repeto hunc diē hodiernū esse. quo Hannibalē penum inimicissimum huic imperio uici in terra Affrica: & pacē nobis ac uictoriā peperī inseparabilē ueget captus ingeniti uoluptate longius in

Africam uerbis referendis progressus sum.

Quamobrem ad nostrum institutum se referat oratio.

Optimum factum fuerit ne eisdem aut modis orationis aut uerbis utamur. & quod initio diximus uaria plurimū probatur oratio: & si ueluti quibusdam flosculis aspergitur: ut pro mori diem obire morteꝝ appetere. animā expirare. uita decedere. uel excedere uita animam efflare. uita defugi rebus humanis. excedere. ex uita migrare. res deferere humanas. exire de uita mortem obire. interiere. occidere. consimiliaque. Et item pro uiuere. Viuere uitam. uitam agere. degere etatē. & ne singulari cuncta complectar. illud quoque hoc in loco animaduertendū sit. quod sicut sepe dicimus ludo ludū. pugno pugnam. seruo seruī. uirtutem. doleo dolorem. & similia. ita & interdum uiuo uitam uiuo felicem seu miseram uitam: ut si quis dixerit. qui expeditā uirtutem fuerint confectati. hi uiuent beatam atque īmortaleꝝ uitam: & qui preclarum certamen certauerit. amplissimis meritis donabitur. Et quid de uariis dicimus orationis modis idipsum de singulis partibus intelligendū sit ut pro oro. rogo. precor. obsecro. obtestor. pro quasi pene. ferme. fere. & alia tu ipse coniecta.

Id genus pro eius generis. quod fere simile nomen exprimit pulchre & usitate dicitur: multa sunt id genus monstra de multis id genus rebus loquuntur quod est similibus. & ita in aliis.

Ex sententia quasi secundum uoluntatem. & prospere: ut gesta res est ex sententia quod est prout optabam. & id tibi euenit ex sententia. & multis in locis consimiliter.

Inferre iniuriā. quasi iniuriā facere. Manus inferre alicui est aliquem pulsare. Impetū in quempiā facere est ferire cum impetu quempiā & quasi ui odoriri. & irruere.

Dare ueniam pulcherrimum est ignoscere & licentiam concedere.

Ab initio etatis habui te amicum. a teneris annis a paruulo. a primis etatis temporibus. a teneris: ut greci dicunt unguiculis a cunabulis ipsis amicitia mihi tecum est. & huiusmodi. Liuius etas pulcherrime adolescentiā significat.

Ferire fedus optime atque optimus causis: & fecialium consuetudine significat fedus componere: ut persepe ictum seu percussum fedus est constitutum & compositum.

Est mihi nomen Scipioni. Scipioni cognomē Africano fuit. Cui Pago troiano nomen erat. & sic de reliquis datiuo casu p/ usitate dicitur. ac pulcherrime que eodem & aliis quoque mo/ dis dicuntur: sed frequentius modos superiores apud eloquen/ tes & doctos uiros inuenies.

Quin tritum uerbum uolumus ostendere & quod in ore po/ puli est utimur: uel impersonali Fertur uel psonali uerbo aiūt. & nonnunquam dicitur. & ut preponimus exempla sunt huius/ modi. Nam sirenes ut aiunt surda. debemus aure transire & itē nam ita fertur. ut nusquam tuta sit fides. Item minime turpe ē. quod dicitur tumultuantem de gradu eiici.

Nonnunquam & ita dicimus. noctem super mediam uigila/ uimus quod est ultra mediam noctē idque & seruius ipse testa/ tur. & quorundā ueterum comprobatur auctoritas.

Contra sermonem tuum tendo. est respondeo tibi. sicut & tendo contra: inter est tibi occurro: sed hoc aut in frequenti usu oratorum inuenies.

Macte magis aucte & glorie ac laudis sermo. & plerumque ablatiuo iungitur ut macte uirtute esto. idque & poete usurpāt: & scriptores historiarum. & demum oratores ipsi: qui sermo ut multi eruditissimi tradunt a sacris deductus est.

Quotiens alicuius explicaturi summus siue genus seu lo/ cum. gentile ac patrium nomen effingimus. quod qui secus ef/ fecerit fortasse haud latine locutus sit. sed illepide penitus at/ que indecore: ut qui fuerit a Syracusis oriundus non de Syra/ cussis dicendus. sed Syracusanus est. non de athenis: sed atheni/ ensis. non de Clusio. sed clusinus. atque in generibus & fami/ liis non de cum ablatiuo utimur: ut multi: sed inde nomen effi/ cimus. ut non de Scauris sed Scaur⁹. non de Gracchis. sed Grac/ chus. non de Catulis. sed Catulus. non de Dattis. sed Dattus. quam quidem ad rem id merito afferendum sit. Quod Plini/ us ipse aiebat. quod deriuationes firmas non habent regulas. Sed exeunt terminanturque uti ipsis auctoribus placet. sicut a Tauro taureum & Taurinum dicimus. & quos nos Roma/ nos dicimus: dicunt Greci Romeos. quos nos Carthaginen/ ses illi Carchidonios. Sed in ensis in us atque in as. que ad lo/ ca pertinent frequentiores terminationes sunt: ut Albanensis. Cremonēsis. clusinus. lacedemoniis. mithilenus. thebe⁹. corini

thius. syracusanus. thebanus. arpinas & sarfinas. Alii quoque sunt eorundem nominum exitus: sed hi frequentiore usu celebrantur quod idem in quibusdam aliis sit. que neque a generis nominibus finxere. neque loci ullius: ut Terentianus chremes prodichius. Hercules Platonius Giges. Socraticus. gorgias. que omnia a propriis profecta sunt atque originem traxere: sed que alia hac de re dici possunt tu ipse cogitatione complectere.

CConor hanc rem optime ac uenuste dicimus presertim si difficilior sit & ardua. quo pacto Cicero sepe utebatur: ut de perfecto oratore. Magnū opus & arduū. arduum brute conamur. & studeo siquid studiosius effecturi sumus. Etiam accusatio pulcherrime iungitur desiderio uerum pulcherrime positum. Nam cum desiderium sit absentium rerum. sepe dicimus desidero amorem tuum. id est tu non me amas. desidero prudentiā tuam quasi sis inspiciens: & ita de aliis.

CComplector per diffusum est atque ornatum uerbum presertim uero aliquibus additis hac ratione: ut te amore atque beniuolentiam complector quod est te amo. Cogitatione complector. quod est cogito. & id est animi. sic complector re est facultate consequor & est rei ipsius.

CIllud ignorandū non est quod gerundius modus ab omni uerbo similiter preceatur. si quā nobis eo opus foret ut cantando runipit anguis. est enim ut ait Seruius dum cantatur. & alio loco actiue dictū est ut cantando tu illum rumpis. id est dum cātas id est facere oratores atque usurpare queunt.

CPutāt nonnulli nil interesse si quis dixerit quarto preterit: & quartus preterit. & sic de ceteris: sed magna est differentia: ut. M. Varro testis est. nam quarto preterit locū significat & res ante factos. quartū uero preterit designat tempus. Caue igitur diligenter: ne perperā hisce utaris rationibus. neque contra ueterum atque eloquentium more consuetudinēque faciamus: quia tertiū consulat tertio consul non idē significant.

CSed ne plura iam sequar nam infinite pene homini precipi solent. id tene memoria. quod non rure esse: sed ruri dicimus quod tū P. Festus affirmat. tū. P. Terentius comprobatur. ait. n. Ruri se continebat quod obrem si qua iam reliqua sunt paucis expediamus. Nam cum pro compositione epistolis. hec potissimum attingerimus si salutat omnis formulā & calendarū Iduū nonarumque obseruationē patefecerit tunc huic paruo instituto finē ac modum statuemus.

Vale igitur ac Salue uerba. M. Varonis & omnium doctissimorum sententia idē significare uidentur quibus nos alias in salutando. alias in execrando utimur ex quo & terrentianū illud est. Valeant qui inter nos diffidiū querunt ac mortuis quoque mortaliū uita decesserunt quibus nullā huiusce lucis salutē optare possumus nōnunquā uale dicimus & ueteres ipsi quondam iisdem idē uerbū pro more dicebāt quasi nil amplius sibi uiuentibus cū mortuis futurū esset: & in perpetuū ab eorum iam aspectu discederent: nā neque ualent illi neque salui esse possunt ob eandem rem addūt nōnulli bene aduerbiū feliciterue & siqua sunt eiusdē modi significantie uerū tamen in epistolis ipsis. Plerūque enim ad amicos mittimus uale in fine dicere consueuimus absque ulla aduerbii accessione per inde atque animi eis uite salutem ac felicitatem exoptamus.

Quid igitur uale si querat quo ue pacto utendū sit nosti per salutē autē nos dicimus salutē dico & quē saluari cupimus dari. uo casui aptissime posuerimus ut uale & Cesari dic salutē. Alia quoque erit salutandi ratio ut iube. Scipionē saluere quod ē Scipionem saluta. Nani his modus uim quandā desiderii cōtinet. & pro antiquorū consuetudine infinitus modus in alium transeat ut Iubeo te saluere id est salue. Iubeo te gaudere. pro gaude. Quod uero alii ex mea parte dicunt multo quidem ornati⁹ uel meo nomine uel meis uerbis.

Quotam autē cuiusque mensis diē uolumus intelligi calendis nonis idibusque notam⁹ neque quid ille sibi uelint explicari nunc consiliū est. Sed quo pacto singulorū mēsiū dies ab eis anno rationē suscipiunt. Quāobrem intelligendū primis est primos cuiusque mensis dies Calendarū appellatione notati secundum quas notarū dies constituunt & in aliis quidē mēsiibus fixa luce. Martio Maio Iulio Octobri. In aliis autē quarta Ianuario. Febuario Aprili Iunio Augusto Septēbri Nouēbri & Decembri. Atque omnes hi dies qui inter Calēdas & Nonas intercesserint. nonarū cognominatione censentur. ubi & numerū meminerim⁹ ac nouas ipsas & Calendas ablatiuo casu constituimus. has accusatiuo: sed inter numerandū & prepostero utemur ordine & nouarū diē cōnumerabimus. At nouis exactis proximis octo dies. idque in quo mense similiter & iduū cognominatio ne significabim⁹. s; pari rōne: cū ordinis. tū annumeratōis reli-

quas uero eius mensis quot superfuerint dies Calendarum ap-
pellatione notabimus que futuri ac proximi sint mensis. neque
ordinis: neque annumerationis ratione imutata. atque id omne
exemplo illustrandum est cuius curriculum uno ac trigesimo die
conficitur.

¶ Prima itaque dies. Calende erunt Martii.

Secunda

Sexto nonas Martii.

Tertia

Quinto nonas Martii.

Quarta

Quarto nonas Martii.

Quinta

Tertio nonas Martii.

Sexta

nō secundo nonas dicitur. Sed pri

die nonas: & ita in Idibus atque Calendis.

Septima die

None erunt martii.

Octauo

Octauo idus martii.

Nona

Septimo idus martii.

Decima

Sexto idus martii.

Vndecima

Quinto idus martii.

Duodecima

Quarto idus martii.

Tertiadecima

Tertio idus martii.

Quartadecima

Pridie idus martii.

Quintadecima

Idus erunt martii.

Sextadecima septimodecimo Calendas apriles. quoniam is men-
sis proximis consequitur.

Decima octaua

Quintodecimo Calendas apriles.

Decimanona

Quartodecimo Calendas apriles.

Vigesima

Tertiodecimo calēdas apriles.

Vigesima prima

Duodecimo calendas apriles.

Vigesima secunda

Vndecimo calendas apriles.

Vigesima tertia

Decimo calendas apriles.

Vigesima quarta

Nono calendas apriles.

Vigesima quinta

Octauo calendas apriles.

Vigesima sexta

Septimo calendas apriles.

Vigesima septima

Sexto calendas apriles.

Vigesima octaua

Quinto calendas apriles.

Vigesima nona

Quarto calendas apriles.

Trigesima

Tertio calendas apriles.

¶ Trigesima prima & nouissima pridie Calendas apriles & in
ceteris omnibus eadem seruanda est ratio. Dierum autē numerus

haut te lateat qui in promptu est omnibus. Pridie autē calēdas pridie nonas. pridie idus dicitur: & significatur quod uetustissimi dicebāt. die pristini pro aduerbio quod significat die pristino: sicut & peruetusto more die craftini & die quinti & die quinto similiter pro aduerbio. Verū nos priscā nimis & horridiorē uetustatē ubique fugere ac uitare debem⁹: ut bene & preclare Caesar precipere solebat tanquā scopulum sic fugiendū esse inauditum atque insolens uerbum. pro genitiuis autē mensium recti⁹ possessiua finxerimus nomina: ut pro calendis martii. Calēdas martias dixerimus: & ita apriles Maias Iulias aut quintiles: augustas septembres: & ita Ianuarias & Februarias.

¶ Quod autē in calēdis nonis idibusq; ablatiuo iungim⁹. idē possumus in actum transferre: & ad preponere sed id significas tempus fere diuturnum ut decimo calendas februarias dedisti ad me litteras. ego uero ad octauas Idus Ianuarias ad te scripseram. habet enī uim tēporis uehementer hoc posterius.

¶ Ne igitur plura scribā hec mihi in presentiarum sese obtulerunt que annotatu digniora uisa sunt. queque tibi multo plus fortasse conducent. quā illorum preceptiones qui easdē & epistolis & orationibus partes tribuunt quorū penitus eripiendus est error atque ita sciēdum ut in litteris ipsis apte cōcinne: lucideque scribamus: ac nostrā sententiā atque mentē quam cōmodissime aperiāmus. Quod cum hac diligenter tenueris ex infinito pene harum rerum numero alia quedam non minus fortasse utilia: sed multo grauiora subnectam. Quāobrem ut cupiddissime facis. studia litterarum complectere & que indies assequere. ad exercitationem accōmoda.

¶ Vale.

¶ Finis.

¶ Expliciunt Elegantiolę Augustini Dattii.
Impresse Florentię ad petitionem Ser Petri Pacini de Piscia.

